

portokba fógják osztani a tanulókat, hanem a lelki típusok szerint különítik el őket. Nagy kérdés, hogy ez a remény teljesülhet-e?

A jövő fejlődésnek Richard szerint multhatatlan feltétele, hogy mivel a nyilvános iskolákat túlságosan köti a hagyomány békója, új magániskolák keletkezzenek, melyekben ki lehetne próbálni az új eljárásokat s keresni lehetne a nevelésnek és oktatásnak jobb utait.

E vázlatos ismertetésből is kitűnik, hogy Richard művétől némelyek elvitathatják ugyan címének jogosultságát s helyteleníthetik a kísérleti pedagógia fogalmának ilyen tág értelemben való felfogását, de azt minden olvasó el fogja ismerni, hogy a munka komoly tudományos szellemről tanúskodik s részleteiben sok becses adatot és megszívelendő gondolatot tartalmaz.

Székesfehérvár.

Nagy József.

J. Ph. Munroe: New Demands in Education. Garden City, New-York, Doubleday, Page et Company, 1912, 8°, 312 l.

A *The Educational Ideal* szerzője e kötetében a nevelés új követelményeivel s problémáival foglalkozik. Abból indul ki, hogy minden nemzet jövőjének az ifjúság a legfőbb biztosítéka; végtelenül nagyobb jelentőségű, mint más nemzeti biztosítékok, melyekről oly sokat beszélnek. A nevelés feladata e legbecsesebb vagyonszerzése. Ennek azonban nem jó módja, hogy bedugnak 50–60 gyermeket (mi tudjuk, hogy többet is) kényelmetlen padokba, nem szellőztethető tantermekbe s megtömik őket adatokkal. A mai kívánságokat Munroe a mai szomorú állapotokból érteti meg s szavaiban érdeklődéssel látjuk a mi viszonyaink miatt nálunk is észlelhető törekvéseket.

Munroe alapgondolata, hogy a nevelésnek teljesen ki kell fejtenie a minden gyermekben rejlő erkölcsi és gazdasági értéket s mindenki csak akkor értékes tagja a köznek, ha teste ép, érzékei gyakorlottak, értelme fejlett s mindenekfelett, ha jelleme szilárd.

Becsés, de nem új-gondolat, valamint nem újak az annak nevezett kívánságok sem, melyek a nevelés eme céljához vezető utat jelölik. Így mindjárt az, hogy kis népességű osztályokra van szükség, hogy a tanító mindenik tanítványát igazán megismerhesse és szükségletei szerint nevelhesse. A gyermek egészségének ápolására az eddiginél nagyobb gondot kell fordítani. Ügyelnie kell a nevelőnek arra, hogyan ül a gyermek a padban, hogyan tartja a testét, hogyan néz; gondoskodnia kell a tanulók fülének, tüdejének, minden szervének épségéről és okozásáról, evégre a megfelelő szórakozásról, jólevegőjű, tágas játszótérről stb. Foglalkoztassuk a tanuló értelmét, adjunk neki érdekes és ösztönző munkát, de nem szabad agyát tele-

tömni érdektelen és haszontalan tudnivalókkal. Ugy kell a gyermeket nevelni, hogy mindenik érzékét helyesen, okosan gyakorolja, szemét nézésre, fülét hallásra, kezét tárgyak készítésére s merjen alkotni valamit.

A jellem kialakítása a nevelő legfőbb feladata. Meg kell állapítania az egyes gyermekek jellembeli fogyatékoságait, gyengéit s azokhoz kell alkalmazni az eljárást. Állandóan — iskolában és azon kívül — gyakorolni kell őket az önismeretben, önellenőrzésben, magok megbecsülésében, önbizalomban és önmehtagadásban. Az iskolai nevelés egy pillanatra se hanyagolja el az erkölcsi irányt s állandóan gondoljon fiúknak és leányoknak az életre való előkészítésére. Ez azt jelenti: a tevékenységre ama társadalom körében, amelynek alkotó részei. A 14. életévtől kezdve mind a fiút, mind a leányt fel egész a felnőtt korig úgy kell nevelni, hogy minél változatosabb munkaköre legyen, s így minél tökéletesebben művelhesse ki magát a legértelmesebb, legjelentékenyebb és a legboldogabb polgárrá, amilyenné csak válhatik. S ha 14 éves korában elhagyja az iskolát, legyen mégis valaki a közelében, aki ismeri és tanáccsal ellátja

A könyv 20 fejezete e kívánságok fejtegetése és alkalmazása. Az átlagos tanulónak az átlagos iskola elleni panaszai is foglalkozik. Ajánlja, hogy különös tanulmány tárgyává kell tenni a tanulót, mint a nevelés anyagát, hasonlóképen az épületet, ahol a tanítás folyik, a nevelő-intézeteket általában, a tananyagot, az igazgatókat, tanítókat, tanárokat, a tanítás és nevelés eszközeit, rendszereit, a társadalmi követelményeket, külön a fiúk és külön a lányok hivatását, s a szintén fontos anyagi feltételeket. Reformjavasatait a következőkben foglalja össze: Bővebb iskolai felszerelések, kisebb osztályok legyenek; egy osztályban csak 25 tanuló. A szakavatott tan-személyzetnek nagyobb javadalmazásra és tökéletesebb gyakorlati kiképzésre van szüksége. Az elemi iskolákat újjá kell szervezni a gyakorlati cél teljesebb elérésére. Rendezni kell a tanítók, tanárok társadalmi helyzetét. Óhajtja az internátusok tekintélyének korlátozását nem iskolai dolgokban. Nyilvános joggal felruházott iskolákat kell alapítani felügyelők ellenőrzése alatt. Észszerű és változatos tantervet kell készíteni az átlagos gyermek szükségletének megfelelően, az ünnepélyes vizsgálatok mellőzésével. Az iskolák egyszerűk, jól szellőzhetők, jól fűthetők és világosak legyenek. A testgyakorlást és az egészségtan tanítását fokozottabb mértékben óhajtja.

A tanításban az egyéniséget mindig szem előtt kell tartani. Fontos súlyt helyezni a kézügyesség fejlesztésére.

Igen érdekes annak fejtegetése, hogy elméletben mindenki elismeri mily nagy felelősséggel jár a tanítás tökéletesítése; a gyakor-

lat ezt a felelősségérzetet nem mutatja. Az elmélet szerint a tanítással foglalkozókat a legnagyobb tisztelet illeti meg, de a gyakorlatban ellenkezőleg áll a dolog. De hol a hiba? A szülőkhöz és a tanítókhöz egyaránt. A szülőkhöz azért, mert ha kívánják is, nem tartják igazán fontosnak gyermekeik tanítását; a tanítók pedig nem tekintik szentnek a tanítói hivatást. A tanítás akkor lesz valóban sikeres, ha a tanító minden tanulót problémának tekint, ha tapasztalatait, tudását állandóan gyarapítja, ha az elavult módszereket mellőzi s a tanítás ügyét olyan fontosnak tekinti, amilyen az valóban.

Ágner Lajos.

A gyermeknevelés kis kátéja. A magyar nép számára. I. rész: Az ép testi-lelki képességű gyermekek nevelése. A Magyar Gyermektanulmányi Társaság megbízásából írta 16 szakíró. Kis 8° 134 l. Ára 1 korona.

A Magyar Gyermektanulmányi Társaság füzetes vállalatának harmadik füzete ez a Kis Káté, mely az ép gyermekek nevelésére vonatkozó tudományos kutatások eredményeinek felhasználásával a helyes nevelés és a gyermekkel való helyes bánás módját akarja «a népesség ezrei számára mindenki által könnyen érthető alakban megvilágítani». Gondolatnak is szép ott képzelnünk ilyen kátét a magyar nép asztalán és látnunk, amint pihenő perceiben magyarázgatja egymásnak férj és feleség, hogyan is kellene ennek a könyvnek útmutatása szerint gyermekeit gondoznia. Ilyen kis kátét, mondom, de nem ezt a kis kátét. Gróf Teleki Sándor az Előszónak feljebb idézett két sorát nem a könyv teljes tartalmára érthette; mert nagy célok szolgálatában álló tollának meg kellett volna akadnia akkor, mikor azt írta: «a népesség ezrei számára». A 16 szakíró munkatárs közül egynehány megfeledkezett írás közben arról, hogy a Kis Kátéba ír és a nép számára. Ez sarkalatos hibája a könyvnek. S hiába dicsérnénk részleteket, mikor az egész ellen van kifogásunk.

Bókay János és Grósz Gyula egy-egy cikkét kellett volna mintaképül venniök a többieknek is. Vagy teszem Dósainé Révész Margit négy oldalas cikkét a serdülő leányról. Az ő tanácsait megértheti a nép. Ilyen könyvben valóban csak ilyen nyelven, csak a nép nyelvén szabad írunk, itt nem szabad a gyermek alkotó ösztönének kielégítéséről, álszenteskedő társadalmi felfogás torzító pápaszemeiről filozofálnunk. És kissé merész feltevés, hogy a nép gyermeke a Magyar Könyvtárban, az Olesó Könyvtárban és a Stampfel Zsebkönyvtárában talál majd magának való olvasmányt. A falusi gazda nagyot csudálkoznék, ha a Káté tanácsa szerint pl. Herczeg